

La barrera del so

CARLES MIRÓ

NARRATIVA

Eduard Márquez, *El silenci dels arbres*.
EMPÚRIES. Barcelona, 2003.

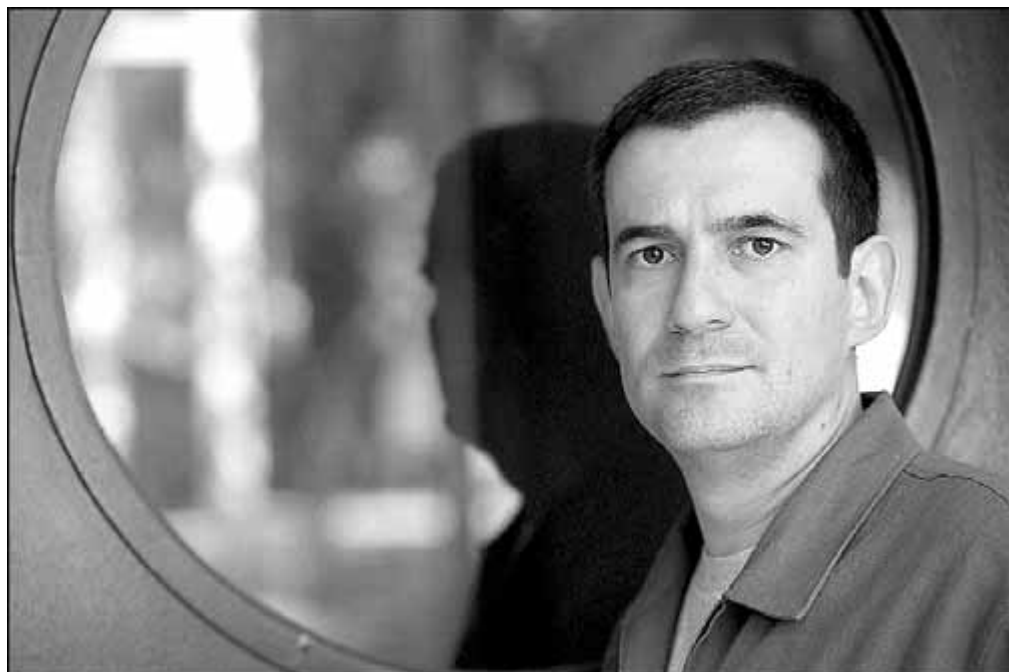
Amb *El silenci dels arbres*, Eduard Márquez (Barcelona, 1960), autor de culte des de la seva anterior novella, *Cinc nits de febrer*, ha escrit una versió del mite d'Orfeu en què l'infern és una ciutat assetjada, Orfeu és el violinista Andreas Hymer, que hi retorna per fer un concert, i Eurídice la seva exnòvia, Amela Jensen, que hi viu. Òbviament no es tracta d'una actualització mecànica dels elements del mite d'Orfeu. Aliè al mite és el *luthier* que fa de guia en un museu musical on ja no hi ha res exposat i explica la història dels instruments que hi havia hagut als visitants ("Per allunyar la mort de la gent que m'escolta", diu); aquest personatge permetrà que Andreas Hymer tingui una idea menys inexacta de com era la seva mare, que el va iniciar en la música i els va abandonar a ell i el seu pare.

La ciutat, on es pot morir en qualsevol moment pel tret d'un francotirador, és Sarajevo, encara que no se'n digui mai el nom. Márquez s'ha cuidat de deslocalitzar la seva història: els noms dels personatges no són d'enlloc i les penalitats que pateixen són les que han patit totes les persones que han viscut un setge. Márquez despulla el drama no només dels elements accessoris, sinó de tot el que no es pugui transmetre amb una visió immediata, nítida i màximament expressiva. De manera coherent amb això,

l'estil del llibre és d'una concisió extrema; una lectura distreta pot fer pensar que és fred. No es tracta de fredor sinó de control dels mitjans expressius, i d'haver optat per treure el màxim partit a la depuració lèxica (la paraula *esguard* és de les poques excepcions), a ordenar els continguts en frases curtes i contundents, a l'ús exclusiu del temps present, fins i tot en els nombrosos *flash-blacks*, cosa que exigeix del lector una atenció constant i sostinguda; és un llibre breu i de frases escarides, però que s'ha de llegir lentament. L'estil nu i de gran sobrietat expositiva es podria comparar al que, en cinema, fa Aki Kaurismäki; Márquez, però, a diferència de Kaurismäki, manté gairebé uniformement el to desolat, sense donar gairebé mai un respir humorístic al lector. Les cartes, no cal dir que curtes, de diferents habitants de la ciutat assetjada -els

visitants del museu-, que s'intercalen entre capítol i capítol, obren el llibre a una diversitat de veus i d'històries tot just apuntades, que espongen la densitat de l'esquelet bàsic de la narració.

La màxima expansió lírica del llibre és la continguda en el títol, tret d'una frase que diu la mare a Andreas Hymer: "I no amaguis el so. Que la música arribi on acaba el silenci dels arbres". Es tracta de no amagar res però sent constantment conscient del límit. La pretensió de Márquez sembla que ha estat aconseguir l'emoció per mitjà d'una contenció extrema, no per acumulació d'elements sinó per resta, i que l'emoció experimentada sigui d'una immediatesa comparable a l'obtinguda quan s'escolta música. La diferència, potser, és que per gaudir d'una peça musical no és obligat passar per la disciplina d'un curs de solfeig.

EDUARD MÁRQUEZ HA PUBLICAT LA NOVEL·LA 'EL SILENCI DELS ARBRES'

JOSEP LOSADA

El reconeixement de dos grans gèneres

ORIOL ANDRÉS

NARRATIVA

Jordi de Manuel, *Cabells porpres*.
Premi Pere Calders 2002.
COLUMNA. Barcelona, 2003.

Ramon Minoves, *Contes a la vora del mort*. Finalista del premi Pere Calders 2002. Columna. Barcelona, 2003.

El llibre vencedor i el finalista del premi Pere Calders de literatura catalana 2002 tenen una sola cosa en comú, el tema del qual parteixen: la mort, que un moment o altre a tots ens arriba, però de tan diverses maneres, que és impossible saber quina ens tocarà.

Aquesta diversitat la tracta precisament Ramon Minoves (l'Hospitalet, 1950) a *Contes a la vora del mort*, finalista del certamen. Minoves, professor de literatura i llengua, havia publicat fins ara dos llibres de poesia. Així doncs, canviant totalment de registre, *Contes a la vora del mort* és, com el seu nom indica, un recull de relats breus, relacionats amb la mort. Però la pàl·lida dama només és un pretext de l'autor per satiritzar i reflexionar sobre temes d'absoluta actualitat. La falta de valors morals a la nostra societat, la corrupció política, el fanatisme pel futbol i les disputes familiars per diners desfilen de la mà dels personatges més sorprenents per escenaris que van del més enllà fins a les Torres Bessones de Nova York, l'11-S, la Creona del 1658 o un habitual embús de trànsit a l'autopista. Amb un estil bastant monzo-

nià, Minoves porta les situacions a l'absurd, banalitzant la mort i fent-la tant propera com a *El sentit de la vida*, dels Monty Python.

Per contra, *Cabells porpres*, de Jordi de Manuel (Barcelona, 1962), que ha estat el llibre vencedor del Pere Calders, és una novel·la de detectius. De Manuel, doctor en biologia i professor de secundària, recupera un cop més l'inspector Marc Sergiot, ja present a les altres tres novel·les de l'autor. En aquest cas, la troballa per un indigent del cap d'una noia en un contenidor de Ciutat Vella serà el motiu de la investigació. Una recerca que conduirà Sergiot cap a la indústria de la biotecnologia, la seva experimentació i els interessos que engendra. Però més enllà de la mera trama policial, De Manuel, amb gran encert, introdueix a l'inici de cada capítol el diari que va escrivint l'assassí, acostant-lo al lector i augmentant, al mateix temps, la intriga i la tibantor de l'obra. D'aquesta manera el llibre manté el misteri fins a l'última pàgina, per finalment deixar al lector massa implicat una sensació d'amarga satisfacció.

Dues bones obres de dos gèneres que semblaven haver caigut en desgràcia, però que amb aquest premi reben un merescut reconeixement.

POESIA

"Ni sereu convidats a la festa..."

ROGER COSTA-PAU

Marc Masdeu, *El gos autodidacte*.
Premi Josep M. López Picó de
Vallirana 2002.
PROA. Barcelona, 2003.

Una cita de Beckett, pertanyent a *Poemes i milirtonades*, i una altra de Blai Bonet, extreta d'*El mar*, inauguren aquest primer llibre de Marc Masdeu (Castellar del Vallès, 1976): *El gos autodidacte*. "El ca plora com una persona", escrigué Bonet... Apareixen dues noves citacions, més endavant, que a través de la figura de la bèstia projecten ensem la màxima complicitat amb una necessària humanitat en tot i en tots, en contrast amb la barbàrie que aflora en qualsevol dels assetjaments tangibles al món; per ordre de transcripció en les seccions, les cites corresponen a Andreu Vidal i a Francesc Garriga: "I em despert sovint, amb gran espant, / sota l'esguard irat / de la bèstia en discòrdia", la primera, i "Arrosseguem els somnis / com qui arrossega un gos tossut", la següent.

I entretant, per què el gos autodidacte? Cal percebre en aquesta auto-definició un desig viu de saber-se coherent amb una actitud rabassuda que no descarta les frontalitats més pugnants davant l'advers. Semblants -per què no?- a les que etziba el poeta Francesc Garriga del gos profundament tossut... Així mateix, Marc Masdeu, a través d'uns poemes plens d'una electricitat contagiosa, col·loca al límit del daltabaix, per no dir de la desferra, les suposades veritats que haurien fet fortuna en la misèria d'un estadi mesquí de falsa plenitud defensat sense vergonya amb dents i ungles. Així el ca esdevé sorneguer, àcid i provocador, i es fa decididament autodidacte en la sortida lenta però mordaç de l'obscur. En la superació fins d'ell mateix; encara que prou condicionat, de vegades, per uns respirs que recorden el posat -no sempre aplaudible, sigui dit!- d'un cert excés en l'exercici de l'auto-defensa.

A CAVALL DE LA LÍRICA

Marc Romera no estalvia cap gosadia en el pròleg que hi signa: "A cavall de la lírica que s'ofega en l'intent d'auto-explicar-se i el plaer per l'absurd que allibera aquesta angoixa, els poemes [de Masdeu] són un esclat i una sorpresa i un cop de puny al ventre de molta de la poesia mioladora que omple els raquítics prestatges dedicats a la lírica que hi ha a les llibreries". En efecte, Marc Masdeu sap guanyar les temptacions més ventríloques d'una lamentació que s'imposaria gairebé per mimetisme, així com la melodia xafogosa de qui es veu commogut, esventrat, obturat, de resultes d'una exclusió autoritària (aliena, buscada, volguda o de la mena que sigui) que, com és natural, no perdrà ni un polsim de temps en vagues i inútils justificacions. Així l'engalta el poeta en una de les composicions centrals: "Et mires el plat buit i tens gana. / Encara et sorprens. Com si fos l'últim. / Demà tornaràs puntual a taula. / Hi haurà el mateix plat buit. Tu tindràs gana". O també: "Has triat / contra cor / no parar / i oblidar / que no oblides. / (Henry Mancini no et convida a la festa)".